

УДК 027.54(520)

doi: 10.19090/cit.2022.40.2-15

Прегледни рад

Национална парламентарна библиотека у Јапану

Данијела Васић
Универзитет у Београду
Филолошки факултет – Катедра за оријенталистику, Београд
vasic.danijela@fil.bg.ac.rs

Сажетак

У овом раду се анализира развој библиотека у Јапану, који резултира оснивањем Националне парламентарне библиотеке (National Diet Library – NDL). Историја библиотека је у тесној вези с историјом штампарства, које у тој држави траје од 8. века. Почети савременог библиотекарства у Јапану везују се за крај 19. века и убрзану модернизацију земље. Прва савремена библиотека у Јапану, Царска библиотека, један је од три стуба на којима је 1948. године формирана Национална парламентарна библиотека. NDL је данас једина национална библиотека у Јапану која носи обележја такве врсте установа: основала ју је влада; као једина депозитна библиотека потражује обавезни примерак, будући да јој је дужност да прикупља и чува писано наслеђе народа; по својим капацитетима је већа од осталих библиотека у земљи; подржава остале, рецимо програмима обуке итд. Уз то, јапанска Национална парламентарна библиотека успева да се избори и са све комплекснијим захтевима савременог друштва усмереног на информационе технологије. Под тим се пре свега подразумева све већа потреба за дигитализацијом, као и за коришћењем свих врста ресурса на даљину.

Кључне речи: Јапан, национална библиотека, Национална парламентарна библиотека, Царска библиотека, Библиотека Кансаи, Међународна библиотека књижевности за децу, Оријентална библиотека, NDL Digital Collections, *Хјакуманџо гарани*

Почети јапанске државности

Јапан (Nihon или Nippon) је парламентарна уставна монархија у источној Азији, с главним градом Токијом. То је острвска држава у Тихом океану, коју чине четири главна и велики број мањих острва. Данас у Јапану живи нешто више од 125 милиона становника, а претпоставља се да је његова територија насељена већ десетинама хиљада година. Кроз целу своју историју, становници Јапана имају блиске односе са суседним државама, Кином и Корејом. Управо кинеске хронике чувају најстарије записе о заједницама, *куни* (држава), које су постојале на јапанском острвљу у 1. веку п. н. е. После вишедеценијих сукоба, крајем 2. века н. е. посебно јача једна од њих, држава Јаматаи, која у кинеским изворима носи назив Ва. Године 1784. у Фукуоки је пронађен „Златни печат краља На“, који је цар кинеске династије Хан, 57. године н. е, поклатио изасланику своје вазалне државе, Ва. Претпоставља се да је поменута држава Јаматаи заправо Јамато, претеча данашњег Јапана, који је крајем 7. или почетком 8. века променио назив у Нихон. Кинеска сведочанства сасвим се разликују од јапанских записа о овим догађајима. Док су кинески историчари државу Ва описивали као вазалну земљу, састављену од стотину раштрканих племенских заједница, у првој званичној царској хроници Јапана – *Нихоншоки* (или *Нихонџи*, Записи о Јапану, 720),¹ забележено је да је Јамато, држава са седмовековном традицијом, основана 660. године п. н. е.

¹ Taro Sakamoto, Saburo Ienaga et al., „Nihonshoki“, in *Nihon koten bungaku taikei*, Vol. 68. (Tokyo: Iwanami shoten, 1982).

Чињенице говоре у прилог томе да је током 6. века држава Јамато ојачала и кренула у експанзију. Царица Суико, која је ступила на престо 593, објавила је прихватање будизма, који је, према хроничи *Нихоншоки*, у Јапан донет 552. године. Средином 7. века, државни административни апарат реорганизован је Таика реформом (*Taika no kaishin*) по угледу на Кину династије Танг (618–907). Прекретница у јапанској историји дешава се 672. године када, након смрти цара Тенџија, долази до сукоба између престолонаследника Отомоа и царевог брата, принца Ооаме. Престолонаследник се залагао за локалну аутономију појединачних држава, пре свега зато што су га подржавале моћне породице које нису желеле да изгубе ауторитет. Његов стриц, Ооама је, насупрот томе, сматрао да земља треба да се централизује, тачније да остале државе треба да се повинују власти Јамато двора. Ооама побеђује и постаје цар Тенму. Под централном управом царевина јача. Целокупно земљиште је власништво цара, а сви имају право на његово коришћење и то у складу с *ришурјо* (*ritsuryo*) системом кривичног права и административних прописа, заснованом на филозофији конфуцијанизма и кинеског легализма. Престоница је 710. године пресељена у најстабилнији град, Нару, и тако почиње Нара период јапанске историје (710–784).

То је време када су постављени чврсти темељи јапанске државе, што је омогућавало развој културе и напредак целокупног друштва. У овом раду ћемо се осврнути на то како су историјске околности, од овог, древног периода, па све до савременог доба, утицале на развој библиотеке, који је у блиској вези с развојем штампарства, што је резултирало оснивањем Националне парламентарне библиотеке у Јапану.

Зачеци библиотеке делатности у Јапану

Нара период је време формирања централистички уређене државе под снажним кинеским утицајима. О томе сведоче и најстарије сачуване историјске хронике у Јапану, *Кођики*² (*Zapisi o drevnim događajima*, 712) и поменути, *Нихоншоки*. Интензивна синицизација се очитује у свим сегментима тадашњег друштва, културе и религије. А напретку кинеске царевине под династијом Танг несумњиво су допринели и континуирани контакти с другим народима, у чему је значајну улогу имао Пут свиле. Та мрежа караванских путева повезивала је Средоземље и Источну Азију, олакшавајући размену роба и идеја између истока и запада.

Докази о тој културној размени налазе се у царској ризници, Шосоин, која је уједно и најстарији музеј у Јапану. Саграђен је у 8. веку при будистичком храму Тодаиђи у Нари.³ Шосоин називају источним крајем Пута свиле јер је у њему сакупљено више од 9000 предмета, од уметничких дела и занатских производа, до рукописне грађе, попут важних докумената или будистичких *сушри*.⁴ Ти артефакти су углавном настали у Јапану, али су неки од њих донети из суседних земаља, па чак и из удаљених крајева, нпр. из Ирана, Грчке, Рима или из Египта. Зато благо које чува Шосоин представља одраз друштвених и културних достигнућа Јапана из Нара периода, али открива и западне утицаје, пре свега у погледу материјала и техника, који су коришћени при њиховој изради.

У 8. веку настаје и најстарија (јавна) библиотека у Јапану. Високи званичник и учењак, Исоноками но Јакацугу (*Isonokami no Yakatsugu*, 729–781), саградио је Унтеи (Дом папируса) као

² Најстарија јапанска сачувана књига, *Кођики*, преведена је на српски језик: *Kodiki (Zapisi o drevnim događajima)*, Oo no Jansumaro, ur., prevod sa starojapanskog jezika i napomene Hiroši Jamasaki Vukelić, Danijela Vasić, Dalibor Kličković i Divna Glumac (Beograd: Rad, 2008).

³ Храм Тодаиђи, у ком се налази најпознатија статуа Великог Буде, једно је од јапанских Националних блага (*Кокухо*), највреднијег од свег материјалног културног наслеђа у овој земљи. Храм је због своје вредности укључен у листу UNESCO-ве светске културне баштине, и то као један од осам историјских споменика древне јапанске престонице, Наре.

⁴ Званична интернет-страница: Shosoin: About Treasures, preuzeto 20. 3. 2022, <https://shosoin.kunaicho.go.jp/en-US/about/treasure>.

део комплекса храма Ашукуђи у Нари. Ту је била доступна јавности колекција рукописа и то: будистичких и секуларних текстова, попут оних о кинеској филозофији. Претпоставља се да је библиотека опстала до почетка 9. века.⁵ Постојале су у Јапану и друге сличне институције, али оне углавном нису биле отворене за јавност. Реч је о архивама државних докумената, каква је и царска ризница, Шосоин, или о приватним колекцијама богатих племића и аристократа.

Висок ниво интелектуалних достигнућа Нара периода, постигнут под јаким кинеским утицајима, огледа се на свим пољима културе. Управо из овог времена потичу најстарији сачувани штампани текстови. Према јапанској хроници, *Шоку Нихонџи (Нови Записи о Јапану, 797)*,⁶ царица Шотоку (*Shotoku*)⁷ је 764. године наручила израду *Хјакуманџо гарани (Hyakumantō dharani)* – милион макета дрвених пагода (углавном величине 6cm x 45cm), а у сваку од њих је био смештен папирни свитак с одштампаним текстом будистичке молитве, *гарани (dharani)*. Пет година је трајала њихова израда, након чега су биле послате најважнијим будистичким храмовима широм земље. Данас је у храму Хорјуђи у Нари сачувано више од 45.000 ових минијатурних пагода и готово 4000 одштампаних текстова, *гарани*. Овај чин је имао искључиво религијску и политичку конотацију, тако да штампање делова будистичких *суџри* није имало практичну намену. Циљ није био да се будистичко учење учини доступним већем броју људи. Напротив, текстови су смештени у унутрашњост макета да ту и остану, а писани су на санскрту уз фонетску употребу кинеских знакова, тако да су били разумљиви тек шачици људи у Јапану.⁸

Постоје бројне непознанице у вези с овим минијатурним пагодама, од околности под којима су настале, до начина на који су израђене.⁹ Главни камен спотицања је свакако техника којом су одштампани текстови. Док једни тврде да је реч о најстаријем примеру употребе бакрореза на свету, највећи број научника је чврсто уверен да су одштампани техником ксилографије,¹⁰ тј. отискивањем с дрвених блокова, која је стигла из Кине.

Хјакуманџо гарани, уз све недоумице које прате њихов настанак, представљају јасан доказ кинеских утицаја, како религијских, тако и технолошких, на јапанско друштво Нара периода. То је, несумњиво, „врхунац првог процвата јапанске књижевности и лепих уметности, у великој мери под покровитељством државе“. На таквим чврстим темељима ће „током наредног, Хеиан периода бити стварана национална култура“.¹¹

Хеиан период (794–1185), који се назива „златним добом јапанске културе“, одликују високи дometи стваралачког духа, што се посебно читује у области књижевности. Предуслов за то био је настанак и развој слоговног писма, *кана*, које много више одговара својствима

⁵ Више о томе: Kiichi Matsumoto, “Libraries and Library Work in Japan”, in *Bulletin of the American Library Association Papers and Proceedings of the Forty-Eighth Annual Meeting of the American Library Association* Vol. 20, No. 10 (October, 1926): 242.

⁶ „Shoku nihongi”, in *Shin nihon koten bungaku taikai*, Vol. 13 (Tokyo: Iwanami Shoten, 1989–1998), 280.

⁷ Владала је од 749. до 758. под именом Кокен, а од 764. до 770. под именом Шотоку.

⁸ Више о томе: Peter Kornicki, “Empress Shōtoku as a Sponsor of Printing”, in *Tibetan Printing: Comparison, Continuities, and Change*, Hildegard Diemberger et al., ed. (Leiden: Brill, 2016), 45–50.

⁹ Постоје бројни чланци на ову тему, а сви сегменти овог проблема подробно су размотрени у предавању проф. др Akiko Veli (Akiko Walley, Associate Professor of Japanese Art, Department of History of Art and Architecture), “Hyakumantō Darani: Reflections on Eighth-Century Japanese Architecture, Calligraphy and Printmaking”, preuzeto 25. 3. 2022, <https://youtu.be/f-O7XkhjRY>.

¹⁰ У овој техници високе (рељефне) штампе, дрвене плоче се изрезбаре тако да се делови за штампање остављају у површинској равни, док се уклањају сви делови дрвета, који се не штампају. Ксилографија је испрва коришћена за штампу на текстилу, а најстарији сачувани примерци датирају с почетка 3. века. Са штампом на папиру Кинези су почели средином 7. века, а најстарија сачувана ксилографска књига је *Дијамантска суџра (Vajra Sutra)* из 868. године. До 10. века, у Кини је одштампано готово пола милиона будистичких *суџра*, слика и конфуцијанских класика. Техника ксилографије се проширила на околне земље. У Јужној Кореји је 1966. године у храму Булгукса пронађена *Велика суџра гарани (The Great Dharani Sutra)*, за коју се сматра да је одштампана између 704. и 751. године у тадашњем корејском краљевству Сила. – Више о техници штампе помоћу дрвених блокова (преса), в. нпр. Joan R. Piggott, “Mokkan: Wooden Documents from the Nara Period,” *Monumenta Nipponica* Vol. 45 (1990): 449–470.

¹¹ Питер Блинд и др. *Историја Јапана: из Коганшине Илустриране енциклопедије Јапана*. Прев. с јапанског Данијела Васић и др. (Београд: ЗУНС, 2008).

јапанског језика од (самих) кинеских идеограма.¹² Ипак, писменост је била ограничена искључиво на припаднике виших сталежа, племство и аристократију и на свештенство, док је обичан народ био неписмен. Из тог разлога, рукописи су задовољавали потребе, како у погледу броја копија које су циркулисале међу читаоцима, тако и у погледу рафинираности која се добијала калиграфијом.

Међутим, са ширењем будизма и оснивањем јапанских огранака будистичких секти (нпр. тендаи и шингон), слика се мења. Док дворани и даље читају преписе чувених дела, преписивачи при храмовима нису успевали да задовоље глад монаха за будистичким списима. Штавише, и библиотеке, које су у то време, а и касније, током средњег века, осниване при храмовима, нису биле јавне, већ су њихов садржај користили углавном сами монаси. Ипак, не постоје докази о коришћењу штампе током прва два века Хеиан периода. Тек из дневника регента, Фуђивара но Мићинаге (Fujiwara no Michinaga), сазнајемо да је 1009. штампано хиљаду примерака *Лотос суше*. Најстарији текст који садржи датум штампања, на полеђини има ознаку за 1052. годину, утиснуту црвеним мастилом (наслов транскрибован на јапански гласи: *Bussetsu Kokkuji Jinshu Ogyo*).¹³ Осим тога, на полеђини десетог тома књиге *Joyuishiki-ron (Vijnapti Mantrata Siddhi)*, спомиње се да ју је објавио монах Канзо у Нари 1088. године. Сви сачувани штампани текстови из Хеиан периода припадају будистичком наслеђу и сви су произведени техником ксилографије. Ова техника је коришћена и током 12. и 13. века и то у будистичким храмовима у Кјоту и у Камакури.

Рад на ширем описмењавању нације долази под руку с почецима савременог штампарства у Токугава (Едо) периоду (1603–1867) и то након што су у Јапан стигле прве штампарске машине с покретним словима. Прву је 1590. донела мисија Теншо (Tensho ken-o shonen shisetsu), коју су чинила, између осталих, четворица младих племића. Њих су, као емисаре, јапански феудални господари наклоњени хришћанству 1582. године послали у посету Риму и европским краљевима. Годину дана по њиховом повратку, машина је стављена у погон у Казуси у префектури Нагасаки. Готово у исто време је у Кјоту прорадила и друга штампарска машина, коју је, током прве јапанске инвазије на Кореју (1592–1593), запленио и донео у Јапан, Тојотоми Хидејоши (Toyotomi Hideyoshi).¹⁴ Ова, својевремено најсавременија штампарска технологија увезена са запада, забрањена је 1614. године, када је војна управа протерала хришћанство и затворила земљу у намери да је заштити од страних утицаја.

Међутим, пре тога, у јеку Периода зараћених држава (1467–1615),¹⁵ први јапански *шојун*, Токугава Иејасу (Tokugawa Ieyasu), схватио је у којој мери је за владање важно учење, па је у храму Енко-ђи у Кјоту основао прву штампарску школу. Од 1599. до 1607. ту је одштампано осамдесет књига, углавном политичких и историјских, и то коришћењем прве домаће штампарске машине с покретним дрвеним отиском. Сам Иејасу је надгледао производњу 100.000 типова слова. У рад је 1605. пуштена и прва домаћа штампарска машина с бакарним плочама, али се с овом врстом штампе престало након Иејасуове смрти 1616. године.

Без обзира на све предности покретних слова, јапански штампари су се ипак определили за ксилографију, будући да је више одговарала јапанском калиграфском стилу. До 1640. године ова техника је готово сасвим преовладала. Коришћена је и током већег дела Токугава

¹² Данас се јапанско писмо састоји од кинеских идеограма, тј. знакова који означавају појам и два слоговна писма, *кана*. *Хираганом* се записује све оно што се не може написати идеограмима, попут граматичких додатака. *Катакана* служи попут *курзива*, за наглашавање, а њом се пишу и стране речи у јапанском језику.

¹³ Zentaro Yoshimura, "A History of Writings in Japanese and Current Studies in the Field of Rare Books in Japan", preuzeto 28. 3. 2022, <https://archive.ifla.org/IV/ifla62/62-yosz.htm>.

¹⁴ Izumi Munemura, "Wagakuni no insatsu no kako, genzai, mirai – Katsuji kara dejitaru e no henkakuki o mukaete" (わが国の印刷の過去、現在、未来 – 活字からデジタルへの変革期を迎えて), in *Insatsu hakubutsukan (印刷博物館 – Printing Museum)*, preuzeto 10. 3. 2022, https://www.jstage.jst.go.jp/article/sfj/61/12/61_12_790/_pdf/-char/ja.

¹⁵ Назива се још и Сенгоку период. То је време када војни конфликти у Јапану достижу врхунац, после чега наступа мир и стабилност под чврстом војном управом *шојуна*.

периода, како за масовну производњу свих врста књига, тако и за штампање *укијо-е* графика (*ukiyo-e*). Штавише, и након што се земља отворила према западу 1868. године, јапански мајстори и даље нису одустајали од конвенционалне технике штампе дрвеним блоковима.

У Токугава периоду готово да и није било неписмених међу припадницима самурајске класе. Кланови су имали своје учене људе, који су се бавили прикупљањем књига. С друге стране, захваљујући приватним школама (*terakoya*) при будистичким храмовима, описмењено је више од половине градских житеља (*chonin*) и сеоског становништва (*nomin*). Сви ови напори резултирали су појавом „друштвено и географски разноврсних заједница читалаца“.¹⁶ За такву, шаролику публику, штампане су књиге најразличитијих садржаја и наслова. Нарочито су популарне биле жанровски разноврсне илустроване књиге (*kusazoshi*), често комичне садржине.

У овом читалачком вихору приметна се и клица библиотечке делатности. Пошто је куповина књига била прескупа и имућнима, читаоци су, уз малу новчану надокнаду, изнајмљивали књиге у књижарама-библиотекама (*kashi-honya*). Само у Еду је таквих радњи било преко шест стотина. Постојале су и „праве“ библиотеке и углавном су биле у поседу кланова и феудалних господара или у власништву богатих појединаца. Готово све су изгубљене у вихору грађанског рата, који је обележио крај Токугава периода.¹⁷ Можда је једина нетакнута остала Библиотека у једном од најважнијих шинтоистичких светилишта, Великом светилишту Исе (Ise Jingu), будући да се налазила далеко од политичких превирања.

Меиђи рестаурацијом царске власти 1868. године, почиње истоимени период, када се Јапан отвара после два века изолације коју је наметнула војна управа. Период обележава слоган „цивилизација и просветљење“ (*bunmei kaika*), којим се истицало прихватање достигнућа западне цивилизације на свим пољима културе, науке, привреде итд. Влада је у своје главне планове уврстила и образовање, па је 1872. године донет Правилник о образовању, који је за циљ поставио описмењавање целе нације. Свеопшта модернизација и вестернизација одразиле су се и на издавачку делатност, пре свега захваљујући доласку модерних, јефтенијих штампарских техника.

Историја савремене високе штампе у Јапану почиње 1849. године, када је шогун Токугава Иенобу (Tokugawa Ienobu) од Холандије на поклон добио Стенхопову штампарску машину и комплет европских слогова. Холандски штампар, Џорџ Индермаур (George Indermaur), 1857. је на острву Деђима¹⁸ у Нагасакију покренуо штампарију са сетом алата за високу штампу. Први Јапанац који је отворио овакву штампарију пуног капацитета, и то 1870. године, био је Шозо Мотоки (Shozo Motoki). Француски мисионар, Марк Мари де Роц (Marc Marie de Rotz) увео је у Јапан технику штампања равном штампом (литографију), док је офсет штампа стигла 1914. године, деценију после проналаска у САД. С техником дубоке штампе Јапанци су почели 1922. и то не само за умножавање књига и часописа, већ и у областима оглашавања, тј. за израду, постера, брошура, календара итд.

Развој штампарске индустрије у Меиђи периоду побољшао је комуникацију и информисаност, па је, самим тим, допринео модернизацији јапанске привреде и друштва.¹⁹ За то време везују се и почеци модерног библиотекарства у Јапану и то за оснивање Института за књиге (Shojaku-kan) у Токију.²⁰ Прва библиотека отворена за јавност у Кјоту (Shushoin), почела је с

¹⁶ Andrew T. Kamei-Dyche, "The History of Books and Print Culture in Japan: The State of the Discipline", *Book History* Vol. 14 (2011): 270, преузето 1. 1. 2022, <https://www.jstor.org/stable/41306539>.

¹⁷ Између снага које су желеле да врате цара на престо и војне управе која је настојала да задржи власт.

¹⁸ Да би спречио ширење хришћанства, шогунат је изградио приобално острво, Деђима, како би ту несметано могли да живе и да раде становници португалске и холандске националности.

¹⁹ О томе више: Ryshin Minami, "Mechanical Power and Printing Technology in Pre-World War II Japan", *Technology and Culture* Vol. 23, No. 4 (Oct. 1982): 609–624, преузето 5. 2. 2022, <https://www.jstor.org/stable/3104810>.

²⁰ О томе више: Chin Kim, "A New National Library: The National Diet Library of Japan", *The Journal of Library History* Vol. 4, No. 3 (Jul, 1969): 225.

радом наредне године. Данас је то Библиотека префектуре Кјото. Две деценије касније, 1892, оформљено је Јапанско библиотечко удружење (JLA).²¹

Институт за књиге, који је основао Завод за музеје при Министарству образовања, сматра се првом модерном библиотеком у Јапану. У почетку је обједињавао функције библиотеке и музеја. То је једина библиотека коју је основала влада, а од ове институције настаје прва јапанска национална библиотека – Царска библиотека (Teikoku toshokan). Била је то једина депозитна библиотека у Јапану и имала је свеобухватну колекцију грађе објављиване од Меиђи периода. Царска библиотека се континуирано развијала, паралелно с напретком образовања у држави. Према једној студији из 1926. године, то је била најкомплетнија библиотека у целом Јапану, с укупно 637.936 књига, од чега је број јапанских и кинеских књига износио 529.062, а страних, 108.874. Имала је 383.676 читалаца годишње, што је у просеку износило 1180,5 дневно.²²

Јапанска Царска библиотека је представљала један од три стуба на којима је формирана Национална парламентарна библиотека (Kokuritsu Kokkai toshokan).

Национална парламентарна библиотека у Јапану

У атмосфери убрзане модернизације и решености да се укине феудални систем, Јапан је настојао да се пред западним државама представи као цивилизована држава и стабилна војна сила, између осталог и како би избегао потенцијалну опасност од колонизације. Цар Меиђи је, после пажљивог проучавања више европских модела, 1889. године донео први јапански Устав (Кенро). Наредне године је први пут заседао дводомни Царски Парламент. Парламент је у почетку имао претежно консултативну улогу јер цар није био спреман да власт уступи новоформираној институцији. Временом је Парламент учвршћивао своју позицију, иако у време формирања првог партијског кабинета, 1918. године, то и даље није била најугледнија институција у држави.²³ Апатично стање у Парламенту одражавало се и на парламентарне библиотеке. Институција лишена одговорности и није имала потребу за прецизним и подробним информацијама, па из тог разлога, библиотеке оба дома јапанског Парламента: Библиотека Заступничког дома и Библиотека Представничког дома, све до 1946. године нису биле ништа друго до читаонице у којима су чланови читали дневне новине или прегледали укоричене томове записника са заседања.

Стање у ком су се налазиле библиотеке, а с тим у вези и издаваштво у Јапану 20. века, било је огледало јапанског друштва и пратило је његове промене. Прве две деценије обележила је захуктала индустријализација. Нове компаније ничу једна за другом и утркују се у примени нових технологија како би што спремније одговориле на све израженије потребе становништва. И штампарије прихватају изазове, па се, рецимо, у то време најсавременијом, Erhöht техником, штампају амбалажа и хартије од вредности. Градске улице су облепљене постерима с различитим рекламама, али и синдикалним плакатима и лецима. Из САД је увезена офсет штампа како би се задовољила све већа тражња, будући да велике миграције из села у градове доводе до праве експлозије потрошачке културе.

Овакав процват државе, а нарочито њене престонице, накратко је заустављен 1923. године када је јапанска економија била озбиљно погођена Великим Канто земљотресом. Ипак,

²¹ Удружење 1929. године постаје члан Међународне федерације библиотечких удружења и институција (International Federation of Library Associations and Institutions – IFLA).

²² Matsumoto, "Libraries and Library Work in Japan": 242–243.

²³ На неки начин је и историја скупштинске зграде одражавала тадашњи статус саме институције, па је првих пет деценија то био низ привремених смештајних објеката, „док су политичари и архитекте расправљали о дизајну трајније зграде“. – Jonathan M. Reynolds, "Japan's Imperial Diet Building Debate over Construction of a National Identity", *Art Journal, Japan 1868–1945: Art, Architecture, and National Identity* Vol. 55, No. 3 (Autumn, 1996): 38. Изградња данашње зграде је трајала од 1920. до 1936. године.

напори уложени у опоравак и реконструкцију града нису били узалудни. Токио постаје већи и лепши, а живот у њему је побољшан. Све то подстиче развој урбане популарне културе, што има великог утицаја и на издаваштво. Почетак масовне производње изазвао је снижење трошкова и повећану продукцију штампарске индустрије, која се до тада углавном ограничавала на мале серије производа.

Ситуација се мења тридесетих година, када је глобална економска криза снажно погодила јапански индустријски сектор, па и штампарство. Током Другог светског рата, целокупна јапанска индустрија је била под општом мобилизацијом, сви ресурси су улагани у ратне сврхе, а Јапан је изгубио четвртину свог националног богатства. После капитулације, Јапан је добио привремену америчку власт, оличену у генералу Дагласу Мекартуру (Douglas MacArthur), који је био гувернер од 1945. до 1950. године. Нови Устав, у чијој изради је учествовао и сам Мекартур, ступио је на снагу 1947. године.

Устав је из корена променио и ситуацију у библиотечкој делатности. Национални парламент (Kokkai), и *de iure* и *de facto*, постаје врховно законодавно тело у држави. У складу с тим, формиран је покрет који се залагао за реконституцију парламентарних библиотека. Подржавао га је и сам Парламент, будући да је свима била јасна важност доступности информација у раду тако одговорног тела. Подршку покрету дале су и разне истраживачке агенције, у нади да би „јака библиотека подигнута под окриљем националног законодавства могла допринети јачању општих библиотечких и библиографских ресурса Јапана“.²⁴ Први резултат покрета било је усвајање предлога да се две постојеће парламентарне библиотеке споје у једну јединствену установу. Четвртог фебруара 1948. године, оба дома јапанског Парламента изгласала су Закон о националној парламентарној библиотеци, којим се оснива ова установа и одређује се зграда за њу.

Генерал Мекартур је ставом аутократског властодршца ипак помогао да се у Јапану поставе темељи каснијег, изузетног развоја. Сматрао је да „реформа образовног система, научно-технолошки напредак, јачање локалних институција“²⁵ итд. увелико зависе од доступности информација, које углавном обезбеђују библиотеке. Сходно томе, Одељењу за грађанско информисање и образовање у штабу генерала Мекартура додељен је библиотечки службеник, како би се прикупили подаци о условима у библиотекама. Уз то су и председавајући оба дома Парламента затражили од генерала Мекартура да позове америчке стручњаке да помогну у оснивању Националне библиотеке. Он је прихватио извештај америчких саветника и „преузео иницијативу да се обезбеди успех овог пројекта, што је и резултирало Законом о парламентарној библиотеци“.²⁶

Национална парламентарна библиотека (National Diet Library – NDL) је отворена у фебруару 1948, а за ширу јавност у јуну исте године. Привремено је била смештена у палати Акасака у Токију. За првог управника Библиотеке изабран је Токуђиро Канамори (Токијиро Канамори), који је био министар у време доношења Устава. Наредне године, Националној парламентарној библиотеци је придружена Национална библиотека (некадашња Царска библиотека). На тај начин је почетном библиотечком фонду од 100.000 јединица библиотечке грађе додато још милион томова књига и периодичних публикација. NDL је тако постала јединствена институција и једина национална библиотека у Јапану.

С изградњом Главне зграде NDL се каснило. Одабран је простор на месту некадашње немачке амбасаде, поред зграде Националног Парламента. Када је прва фаза изградње завршена 1961. године, у њу је премештен библиотечки фонд од 2.050.000 јединица библиотечке

²⁴ Verner W. Clapp, “The National Diet Library of Japan”, *Science*, New Series Vol. 107, No. 2785 (May 14th, 1948): 498, preuzeto 2. 2. 2022, <https://www.jstor.org/stable/1674870>.

²⁵ Ibid., 499.

²⁶ Ibid., 501.

Слика 1. Зграда Националне парламентарне библиотеке (National Diet Library – NDL)²⁷

грађе. Како су напредовали радови на проширењу Главне зграде, библиотеци је придружено и Парламентарно одељење, које се налазило у привременој згради Мијакезака (данас је то Меморијални центар јапанског Устава). Изградња је завршена 1968. године, на двадесетогодишњицу оснивања Националне парламентарне библиотеке. Јапан је тако добио Главну зграду Националне парламентарне библиотеке, коју су чиниле: управна зграда са шест спратова и једним подземним нивоом и зграда Библиотеке са 17 спратова.

Како се библиотечки фонд Националне парламентарне библиотеке стално увећавао, а број корисника растао, требало је обезбедити додатни простор. Сходно томе, донета је одлука о изградњи Анекса и то северно од главне зграде. Анекс (или Нова зграда – Shinkan), који је, као и главну зграду, пројектовао архитекта Кунио Маекава, за јавност је отворен 1986. године. Састоји се од четири спрата и осам подземних нивоа. На тај начин је NDL нарасла у импозантну библиотеку која је могла да прими 12 милиона књига и друге грађе.

Међутим, стручњаци су предвидели да ће NDL достићи свој пуни капацитет почетком 21. века. Из тог разлога је 2002. године отворена Библиотека Кансаи Националне парламентарне библиотеке. Смештена је у истоименом истраживачком комплексу, који се простира на подручју префектура Кјото, Осака и Нара. Осмишљена је тако да обезбеди дугорочну доступност складишних капацитета, а у ту сврху је 2020. године обезбеђен и нови складишни простор за 11 милиона књига.

У библиотеци се налази и део специјализован за азијску грађу (Asian Resources Room) с подручја Источне, Југоисточне, Јужне и Централне Азије, Блиског истока и Северне Африке. Овај одељак садржи 300.000 књига, 7500 наслова серијских публикација и 1000 наслова часописа и новина. Књиге на западним језицима су углавном у информативне сврхе и доступне су у читаоници.

Библиотека Кансаи је специјализована за пружање услуга које прате развој информационих система и напредак рачунарске технологије. Посебно је опремљена да функционише као дигитална библиотека која корисницима пружа услуге на даљину. То је разлог зашто Кансаикан иде у корак и са захтевима савременог друштва и служи као истраживачка библиотека великих могућности.

Службеници Библиотеке Кансаи пружају и услуге међубиблиотечке позајмице, која се не односи само на огранке NDL, већ и на друге библиотеке с којима она сарађује. Копије библиотечке грађе могу се затражити и директно, преко интернет странице NDL.²⁸ Уз то, путем

²⁷ National Diet Library, NDL, preuzeto 2. 2. 2022, https://commons.wikimedia.org/wiki/File:National_diet_library_2009.jpg.

²⁸ Званична интернет-страница: National Diet Library, Japan (国立国会図書館), preuzeto 10. 2. 2022, <https://www.ndl.go.jp/en/>.

базе података, *NDL Digital Collections*,²⁹ корисници могу приступити разноврсном дигиталном садржају библиотеке: књигама, периодици, ретким и старим књигама, докторским дисертацијама, историјској грађи, аудиовизуелним материјалима итд. (у случају да је истекла или да не постоји заштита ауторских права). Остала грађа је доступна у самој библиотеци.

Ова институција пружа и различите видове подршке локалним партнерским библиотекама, попут развијања националне каталожке мреже или пројекта заједничке референтне базе података. Такође, спроводи различите обуке за библиотекаре. Одређени програми обуке на даљину доступни су и на Youtube каналу NDL, неки и с енглеским титловима, па их могу користити и ван Јапана, како библиотекари, тако и сви они који су заинтересовани за јапанске студије.³⁰

У време отварања библиотеке Кансаи дошло се на идеју да се реновира бивша Национална библиотека, која је пре тога носила назив Царска библиотека (позната је и као Библиотека из парка Уено). У том простору отворена је Међународна библиотека књижевности за децу (*International Library of Children's Literature – ILCL*).³¹ То је прва дечја национална библиотека и огранак Националне парламентарне библиотеке. Делимично је била отворена 2000. године, а пуним капацитетом је почела да ради 2002. Сви њени садржаји су доступни без надокнаде.

Међународна библиотека књижевности за децу данас се састоји од два смештајна објекта. Оригинална зграда Царске библиотеке, такозвана „зграда од цигле“, саграђена је 1906. године. То је троспратница у којој се налазе: Дечја библиотека; соба „Упознајмо свет“, с књигама о култури других народа; Галерија дечје књижевности, која даје преглед књига за децу од Меиђи периода; Музеј у ком се организују изложбе итд. Овој згради је 2015. године додата двоспратна грађевина са читаоницом за истраживаче и две сале за предавања и друге догађаје.

ILCL садржи више од 400.000 библиотечких јединица, а грађа је првенствено намењена читаоцима млађим од 18 година. Библиотека има три главна циља: да служи као академски истраживачки центар дечје књижевности, затим као активна дечја библиотека, у којој деца могу да уживају у откривању занимљивих књига и као музеј отворен за ширу јавност, где се организују изложбе и разне манифестације. Суботом се, рецимо, одржава „Сат за причу“ и то за децу од 4–5 година од 14h, а за децу преко 7 година од 15h.³²

Осим Међународне библиотеке књижевности за децу, огранак Националне парламентарне библиотеке је и Оријентална библиотека (*Toyo bunko*).³³ Порекло ове библиотеке датира раније од њеног званичног оснивања 1924. године. Корени су јој у Историјском друштву (*Shigakukai*), које је крајем 19. века основано на Токијском Царском универзитету, чиме је означен почетак научно-историјске истраживачке заједнице у Јапану.

У то време је Хисаја Ивасаки (*Hisaya Iwasaki*), син оснивача компаније Мицубиши и њен трећи председник, почео да прикупља старе изворнике о историји и култури. Године 1901. откупио је, и Токијском Царском универзитету поконио, личну колекцију Макса Милера (*Max Mueller*), лингвисте с Универзитета у Оксфорду. Колекција се састојала од 10.000 јединица углавном индијских будистичких списа. Ивасаки је потом, 1917. године, откупио личну колекцију Џорџа Ернеста Морисона (*George Ernest Morrison*), тадашњег дописника Лондон Тајмса

²⁹ Званична интернет-страница: National Diet Library Digital Collections (国立国会図書館デジタルコレクション), преузето 10. 2. 2022, https://dl.ndl.go.jp/?__lang=en.

³⁰ Више о томе: Yoshiro Masumoto, "The Parliamentary Library of Japan: The Kansai-kan of the National Diet Library", преузето 8. 2. 2022, <https://www.ical.ir/LoadModule.aspx?Command=uHr3ROztIWTwMGFFYrbVXHwdxU-EByx3ASyoffD%2FGA7s%3D&view=print>.

³¹ Званична интернет-страница: International Library of Children's Literature, National Diet Library (国際子ども図書館), преузето 8. 2. 2022, <https://www.kodomo.go.jp/english/>.

³² Више о томе: Ueno Transportation Guide, преузето 10. 2. 2022, <https://www.uenostation.com/the-international-library-of-childrens-literature/>.

³³ Званична интернет-страница: Toyo bunko (東洋文庫), преузето 10. 2. 2022, <http://www.toyo-bunko.or.jp/toyobunko-e/index.php>.

за Кину и специјалног саветника председника Републике Кине. Прва колекција је уништена у пожару у великом Канто земљотресу 1923. године, али је ова друга чинила главни део Оријенталне библиотеке у време њеног званичног оснивања.

Оријентална библиотека је 1948. године постала огранак Националне парламентарне библиотеке, да би 1961. постала Центар за источноазијске културолошке студије у оквиру UNESCO-а. Као истраживачка библиотека, специјализована је за оријенталне студије, прикупља текстове који се односе на историју и културу Азије, почев од Јапана, Кине и Кореје, преко Манџурије, Тибета и Монголије, до Египта и Индије. Библиотечки фонд обухвата око милион јединица, што представља вредан корпус културног наслеђа и пружа немерљиву помоћ проучаваоцима историје и културе азијских народа. Оријентална библиотека се сврстава међу пет најистакнутијих истраживачких институција за азијске студије у свету. У циљу што боље доступности грађе, база података за онлајн претрагу се перманентно допуњава и унапређује.

Националну парламентарну библиотеку данас чине два главна објекта и више огранака библиотеке широм Јапана. Главни објекти су: Главна зграда (Нонкан) у Токију и Библиотека Кансаи (Kansai-kan) Националне парламентарне библиотеке, у Кјоту. Огранци библиотеке укључују: Међународну библиотеку књижевности за децу (Kokusai kodomo toshokan), Оријенталну библиотеку у Токију (Тоуо бунко), као и 27 библиотека при извршним и законодавним владиним управама. Све ове библиотеке међусобно се допуњују како би на што бољи начин обавиле задатке који су постављени пред ову важну институцију.

Од њеног оснивања, основни задатак NDL био је да пружи читав низ услуга које дотадашњи јапански библиотечки систем није обезбеђивао. То се превасходно односило на помоћ члановима и одборима Парламента у обављању дужности. Истина, свако министарство је и раније имало своју радну библиотеку, али су оснивањем Националне парламентарне библиотеке те књиге постале доступне свима, захваљујући јединственом систему класификације и каталогизације. Од Парламентарне библиотеке се очекивало да буде на услузи извршној власти тако што ће обезбедити адекватне библиотечке услуге, док је истовремено она добила овлашћење да пружа саветодавну помоћ како би се обезбедило што ефикасније коришћење ресурса. Сходно улози Парламента као врховног законодавног тела, по угледу на америчку Конгресну библиотеку, у оквиру NDL је оформљена Референтна служба за законодавство. Служба одговара на више од 40.000 истраживачких захтева годишње, користећи обимну грађу. Тако је један од специфичних задатака Библиотеке била припрема за објављивање индекса јапанских закона. NDL резултате истраживања објављује у сопственим публикацијама, на месечном и на годишњем нивоу.³⁴

Од оснивања Националне парламентарне библиотеке било је јасно предочено да библиотечки фонд није благо које се чува у трезору, већ ће бити доступан корисницима. Треба имати на уму да је Јапан у послератном периоду био сиромашна земља, свесна својих недостатака. Зато су донације и поклони у књигама били добродошли, а фондови су усмеравани за набавке књига од највеће важности. Уз то су Јапанци били свесни да ће до напретка земље доћи само ако се угледају на развијене западне земље, а за то су биле неопходне велике количине страних књига, које ниједна појединачна библиотека није могла да прибави. Уложени су заједнички напори, а NDL је у томе преузела водећу улогу, како би се обезбедила грађа која ће користити истраживачима свих профила.

Све то не би било могуће без свесрдне потпоре штампарске индустрије. Чак и у послератној конфузији опоравка земље, или можда баш услед ње, људи су жудели за писаном речју. И у штампарство се постепено уводе технологије које омогућавају масовну производњу.

³⁴ Осим годишњег извештаја (*Kokuritsu Kokkai toshokan nenpo – Annual Report of the National Diet Library*), ова библиотека на месечном нивоу издаје два часописа: *National Diet Library Monthly Bulletin (Kokuritsu Kokkai toshokan geppo)* и *National Diet Library Newsletter*. Поводом тридесете (1978), педесете (1998) и седамдесете годишњице (2018), штампана су и три тома историје NDL (*History of the National Diet Library – Kokuritsu kokkai toshokan no yakata-shi*). Више о томе: National Diet Library, Japan, "Publications", preuzeto 5. 4. 2022, <https://www.ndl.go.jp/en/publication/index.html>.

Слика 2. Међународна библиотека књижевности за децу³⁵

С економским растом и све бржим развојем приватног сектора шездесетих година прошлог века, расте и куповна моћ становништва, што води све већој масовној потрошњи. Та узлазна линија се прекида 1974. године, када се Јапан суочио с кризом и по први пут забележио негативан привредни раст. Ипак, брзо је предузео кораке у циљу рационализације пословања и стабилизације приватног сектора. Штампарске компаније уводе компјутеризовано слагање текста и крећу у амбициозне иницијативе за проширење пословања, у земљи и ван ње. Од Јапана се, као од економског гиганта и покретача економије на глобалном плану, очекивало да предводи међународну сарадњу и напоре за општи економски опоравак. На домаћем плану, поставља се правни оквир за телекомуникационе технологије и улажу се средства у информациони сектор. Замах добијају предузећа која се баве софистицираним технологијама штампања.

Крај 20. века донео је ИТ револуцију, а од штампарских компанија се очекивало да преузму улогу главног ослоња на пољу културе и информисања. С новим миленијумом и поновном глобалном финансијском кризом, светска економија доживљава изразиту трансформацију. Многе развијене земље, укључујући и Јапан, суочене су са специфичним проблемима попут старења друштва изазваног ниском стопом наталитета или ширења нових медија услед дигиталне револуције. Све то приморава штампаре да стално ослушкују нове потребе потрошача, који инсистирају на квалитетнијим производима, али и на бризи о животној средини.

И штампарска индустрија и издавачка делатност прилагођавају се новој ери, дефинисаној глобализацијом и напретком дигитализације. Библиотеке у Јапану, чини се, успевају да у стопу прате нове трендове. Национална парламентарна библиотека улаже напоре да своје благо сачува кроз процес дигитализације. Ревидирани Закон о ауторским правима омогућава Библиотеци да од 2010. године дигитализује свој фонд у сврху његовог очувања и то без дозволе власника ауторских права. Од 2009, Портал дигиталне архиве Националне парламентарне библиотеке (PORTA)³⁶ нуди интегрисану претрагу и директан приступ базама података ове Библиотеке и других домаћих институција.

Још једна важна улога националних библиотека, па и јапанске, јесте да служе као депозитне библиотеке. NDL, тако, прикупља сву грађу објављену у Јапану (осим књига и периодике, ту су и мапе, фонографски записи, микрофилмови итд). На тај начин функционише и као архив јер прикупљену грађу чува као национално културно наслеђе и тако ствара јапанску националну библиографију. У сарадњи с библиотекама широм Јапана, NDL формира и одржава

³⁵ International Library of Childrens Literature, <https://www.stroll-tips.com/en/international-library-of-childrens-literature/>.

³⁶ Званична интернет-страница: Kokuritsu Kokkai-toshokan dejitaru-akaibu-potaru (国立国会図書館デジタルアーカイブポータル), preuzeto 10. 2. 2022, <https://iss.ndl.go.jp/porta/info.html>.

референтну базу података, па пружа подршку и локалним библиотекама и појединачним корисницима. NDL корисницима услуге пружа директно, у самим објектима, или индиректно, међубиблиотечким позајмицама или преко интернета.

Поред књига, периодичних публикација и друге материјалне библиотечке грађе, NDL од 2002. године прикупља информације на интернету, у оквиру *Пројекта веб-архивирања* (Web Archiving Project – WARP),³⁷ а на основу дозволе власника ауторских права. Од 2010. године се прикупљају информације које на интернет постављају национална влада, локалне самоуправе, државни универзитети и друге јавне институције, а у складу с оквирима Закона о националној библиотеци, измењеног 2010. године.

Данас Национална парламентарна библиотека има 893 запослена, укључујући генералног директора и његовог заменика (не рачунајући запослене у 27 библиотека при извршним и законодавним владиним управама). Како NDL припада Парламенту, њени годишњи приходи и расходи су део националног буџета. Почетни буџет Библиотеке за 2021. годину износио је приближно 20,24 милијарде јена, од чега су трошкови за прибављање грађе износили 2,38 милијарде јена. Укупна аквизиција NDL износи 45.609.602 јединица, од тога: 11.739.412 књига, 12.921.695 периодичних публикација, 6.560.825 дневних новина, 386.298 видео-записа, 788.269 аудио-записа, 590.171 мапа, 598.195 докторских дисертација, 419.810 рукописа итд.³⁸

Закључак

Јапан је држава с дугом историјом, о којој се најстарији подаци налазе у кинеским изворима. Осми век представља прекретницу, када се Јапан, под снажним кинеским утицајима, развија у централистички уређену царевину. У то време високих интелектуалних достигнућа, настаје и прва библиотека у Јапану, али и најстарији штампани текстови који су сачувани до данас. Током наредног, Хеиан периода, култура је доживљавала процват, а дворани су читали рукописне књиге. Штампана, и то превасходно техника ксилографије, почела да се развија у будистичким храмовима, где је и наставила да напредује, све док у 16. веку у Јапан нису стигле прве штампарске машине с покретним словима. Због специфичности јапанског писма, штампарски мајстори су, ипак, још неко време били склонији традиционалним техникама. Токугава период је донео опште описмењавање, а самим тим и напредак штампе, као и заметке савременог библиотекарства. Општа модернизација земље и индустријализација привреде у Меиџи периоду, представљају темеље на којима се развијају савремена штампарска индустрија и библиотечка делатност.

Првом модерном библиотеком у Јапану сматра се државни Институт за књиге. Од ове институције настаје прва јапанска национална библиотека, Царска библиотека, која се континуирано развијала, паралелно с напретком образовања у држави. Јапанска Царска библиотека је представљала један од три стуба на којима је формирана Национална парламентарна библиотека (National Diet Library – NDL). NDL данас чине: Главна зграда у Токију и Библиотека Кансаи у Кјоту, као и огранци: Међународна библиотека књижевности за децу, Оријентална, и још 27 библиотека. NDL представља једину националну библиотеку у Јапану, која носи особености такве врсте библиотека: основала ју је влада; једина је депозитна библиотека у земљи с правом на обавезни примерак, што је у складу с њеним задужењем да прикупља и да се брине о писаном наслеђу народа, да чува изузетно ретка, вредна и значајна дела, превасходно из области јапанске историје, политике и културе; по својим капацитетима већа је од осталих библиотека у земљи; подржава остале библиотеке програмима обуке итд. Поврх тога, Јапанска Национална парламентарна библиотека, рекло би се, успева да се избори и са све

³⁷ Званична интернет-страница: Web Archiving Project (WARP), преузето 11. 2. 2022, <http://warp.ndl.go.jp/>.

³⁸ Подаци са званичне интернет-странице NDL.

израженијим захтевима савременог друштва, усмереног на информационе технологије. Под тим се, пре свега, подразумева све већа потреба за дигитализацијом и за коришћењем свих врста ресурса на даљину.

Може се рећи да је Национална парламентарна библиотека најбољи симбол Јапана, будући да почива на традиционалном наслеђу које негује и одржава, док се истовремено успешно хвата у коштац, и у томе предњачи, с изазовима које носе данашње друштво и савремене технологије. Можда се турбулентна историја ове државе, која је од злогласног окупатора постала значајан фактор стабилности у свету, као и њена стремљења ка будућности, најбоље огледају у цитату из Преамбуле Закона о Националној парламентарној библиотеци у Јапану: „NDL се овим оснива као резултат чврстог уверења да нас истина чини слободнима, а с циљем да допринесе међународном миру и демократизацији Јапана, као што стоји у Уставу наше земље.“³⁹

Литература и извори:

1. Blid, Piter i dr. *Istorija Japana: iz Kodanšine Ilustrovane enciklopedije Japana*. Prev. s japanskog Danijela Vasić i dr. Beograd: ZUNS, 2008.
2. Clapp, Verner W. "The National Diet Library of Japan". *Science*, New Series Vol. 107, No. 2785 (May 14th, 1948): 497–501. Preuzeto 2. 2. 2022. <https://www.jstor.org/stable/1674870>.
3. International Library of Children's Literature, National Diet Library (国際子ども図書館). Preuzeto 8. 2. 2022. <https://www.kodomo.go.jp/english/>.
4. Kamei-Dyche, Andrew T. "The History of Books and Print Culture in Japan: The State of the Discipline". *Book History* Vol. 14 (2011): 270–304. Preuzeto 1. 1. 2022. <https://www.jstor.org/stable/41306539>.
5. Kim, Chin. "A New National Library: The National Diet Library of Japan". *The Journal of Library History* Vol. 4, No. 3 (Jul, 1969): 225–238.
6. *Kodiki (Zapisi o drevnim događajima)*. Oo no Jasumaro, ur. Prevod sa starojapanskog jezika i napomene Hiroši Jamasaki Vukelić, Danijela Vasić, Dalibor Kličković i Divna Glumac. Beograd: Rad, 2008.
7. Kokuritsu Kokkai-toshokan dejitaru-ākaibu-pōtaru. (国立国会図書館デジタルアーカイブポータル). Preuzeto 8. 2. 2022. <https://iss.ndl.go.jp/porta/info.html>.
8. Kornicki, Peter. "Empress Shōtoku as a Sponsor of Printing". In *Tibetan Printing: Comparison, Continuities, and Change*. Hildegard Diemberger et al., ed., 45–50. Leiden: Brill, 2016.
9. Masumoto, Yoshiro. "The Parliamentary Library of Japan: The Kansai-kan of the National Diet Library". Preuzeto 8. 2. 2022. <https://www.ical.ir/LoadModule.aspx?Command=uHr3ROztIWTwMGFFYrbVXHwdxUEByx3ASYoffD%2FGA7s%3D&view=print>.
10. Matsumoto, Kiichi. "Libraries and Library Work in Japan". *Bulletin of the American Library Association, Papers and Proceedings of the Forty-Eighth Annual Meeting of the American Library Association* Vol. 20, No. 10 (October, 1926): 242–244.
11. Minami, Ryshin. "Mechanical Power and Printing Technology in Pre-World War II Japan". *Technology and Culture* Vol. 23, No. 4 (Oct., 1982): 609–624. Preuzeto 5. 2. 2022. <https://www.jstor.org/stable/3104810>.
12. Munemura, Izumi. "Wagakuni no insatsu no kako, genzai, mirai – Katsuji kara dejitaru e no henkakuki o mukaete" (わが国の印刷の過去, 現在, 未来 – 活字からデジタルへの変革期を迎えて). *Insatsu hakubutsukan (印刷博物館 – Printing Museum)*. Preuzeto 10. 3. 2022. https://www.jstage.jst.go.jp/article/sfj/61/12/61_12_790/_pdf/-char/ja.
13. National Diet Library Digital Collections (国立国会図書館デジタルコレクション). Preuzeto 10. 2. 2022. https://dl.ndl.go.jp/?__lang=en.
14. National Diet Library, Japan (国立国会図書館). Preuzeto 25. 1. 2022. <https://www.ndl.go.jp/en/diet/index.html>.

³⁹ Више о Закону: National Diet Library, Japan, "National Diet Library Law", preuzeto 10. 3. 2022, <https://www.ndl.go.jp/en/aboutus/laws.html>.

15. National Diet Library, Japan. “National Diet Library Law”. Preuzeto 10. 3. 2022. <https://www.ndl.go.jp/en/aboutus/laws.html>.
16. National Diet Library, Japan. “Publications”. Preuzeto 5. 4. 2022. <https://www.ndl.go.jp/en/publication/index.html>.
17. Piggott, Joan R. “Mokkan: Wooden Documents from the Nara Period”. *Monumenta Nipponica* Vol. 45 (1990): 449–470.
18. Reynolds, Jonathan M. “Japan’s Imperial Diet Building Debate over Construction of a National Identity”. *Art Journal, Japan 1868–1945: Art, Architecture, and National Identity* Vol. 55, No. 3 (Autumn, 1996): 38–47.
19. Sakamoto, Taro, Saburo Ienaga et al. „Nihonshoki”. In *Nihon koten bungaku taikei*, Vol. 68. Tokyo: Iwanami shoten, 1982.
20. „Shoku nihongi”. In *Shin nihon koten bungaku taikei*, Vol. 13. Tokyo: Iwanami Shoten, 1989–1998.
21. Shosoin: About Treasures. Preuzeto 20. 3. 2022. <https://shosoin.kunaicho.go.jp/en-US/about/treasure>.
22. Toyo bunko (東洋文庫). Preuzeto 10. 2. 2022. <http://www.toyo-bunko.or.jp/toyobunko-e/index.php>.
23. Ueno Transportation Guide. Preuzeto 10. 2. 2022. <https://www.uenostation.com/the-international-library-of-childrens-literature/>.
24. Walley, Akiko. “Hyakumantō Dharani: Reflections on Eighth-Century Japanese Architecture, Calligraphy and Printmaking”. Preuzeto 25. 3. 2022. <https://youtu.be/f-O7XkhJhRY>.
25. Web Archiving Project (WARP). Preuzeto 11. 2. 2022. <http://warp.ndl.go.jp/>.
26. Yoshimura, Zentarō. “A History of Writings in Japanese and Current Studies in the Field of Rare Books in Japan”. Preuzeto 26. 3. 2022. <https://archive.ifla.org/IV/ifla62/62-yosz.htm>.

National Diet Library in Japan

Summary

This paper analyzes the development of libraries in Japan, resulting in the establishment of the National Diet Library. The history of libraries is closely connected with the history of printing, which dates back to the 8th century in that country. The oldest libraries in Japan were archives of official documents or private collections of nobles and aristocrats. Later on, as Buddhist monks dealt with printing technology, libraries appeared near temples. In the Middle Ages, special attention was paid to the literacy of the nation, which directly encouraged the culture of reading. However, the beginning of modern librarianship in Japan is linked to the end of the 19th century and the increasingly rapid modernization of the country in all spheres of society. The first modern library – the Book Institute (Shojaku-kan, 1872), later known as the Imperial Library, is one of three pillars on which the present National Diet Library in Japan was formed in 1948. Today, the NDL consists of two main facilities: the Main Building in Tokyo and the Kansai-kan in Kyoto, as well as the following branches: the International Library of Children’s Literature, the Oriental Library, and 27 other libraries. NDL is the only library in Japan, which has the characteristics of a national library: it is founded by the government; in terms of capacity it is larger than other libraries in the country; it supports other libraries with training programs, etc.; it is the depository library and as such it is looking for mandatory copies, because its duty is to collect and preserve the literary heritage of the nation and to preserve rare, valuable and significant works, etc. In addition, the Japanese National Parliamentary Library manages to cope with the increasingly stressed demands of modern society, focused on information technologies. This includes, above all, the growing need for digitalization, as well as, for the remote use of all types of resources.

Keywords: Japan, National library, National Diet Library in Japan, Imperial Library, Kansai-kan, International Library of Children’s Literature, Toyo bunko, NDL Digital Collections, *Hyakumanto dharani*

Примљено: 14. фебруара 2022.
Исправке рукописа: 2. априла 2022.
Прихваћено за објављивање: 10. априла 2022.